

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ КЛУБ «ЄДНІСТЬ У РІЗНОМАНІТТІ»

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської наукової конференції,
присвяченої пам'яті професора
ВИШНЯКОВА
ОЛЕКСАНДРА КОСТЯНТИНОВИЧА

6 листопада 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 341.174(4+477)(049.2)

ББК 67.412.1(4+4Укр)я43

П 685

Науковий редактор

Ківалов С.В. – д.ю.н., професор, академік Національної академії правових наук України, президент Національного університету «Одеська юридична академія».

Відповідальний за випуск

Бехруз Х. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права, завідувач кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія».

Упорядники:

Акіменко Ю.Ю. – к.ю.н., доцент кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія»;

Умеренкова О. П. – асистент кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія».

П 685 **Правові** проблеми цивілізаційного вибору України : матер. Всеукр. наук. конф., присвяч. пам'яті проф. Вишнякова Олександра Костянтиновича (м. Одеса, 6 листопада 2015 р.). – Одеса : Фенікс, 2015. – 262 с.

ISBN 978-966-438-952-2

ISBN 978-966-438-952-2

© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2015

Кузьмін Едуард Едуардович,
*аспірант кафедри міжнародного права та міжнародних відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО КОДИФІКАЦІЮ ТА ПРОГРЕСИВНИЙ РОЗВИТОК ПРАВА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

В теорії міжнародного права під кодифікацією та прогресивним розвитком, як правило, розуміють діяльність суб'єктів міжнародного права, яка спрямована на його впорядкування, закріплення і подальший розвиток. Визначення ж самих термінів «кодифікація міжнародного права» та «прогресивний розвиток міжнародного права» містяться у ст. 15 Положення про Комісію міжнародного права ООН 1947 р. [9]. Кодифікація міжнародного права, в контексті даної статті, вживається у розумінні більш точного формулювання та систематизації норм міжнародного права в галузях, в яких вже існують широка державна практика, прецеденти і доктрини, а прогресивний розвиток міжнародного права вбачається у розумінні підготовки проектів конвенцій з питань, які ще не регулюються міжнародним правом або з яких право ще недостатньо розвинене у практиці держав [11, с. 140].

Кодифікація ж міжнародного гуманітарного права являє собою процес систематизації, удосконалення діючих та прийняття нових норм, що регулюють міжнародні відносини у випадку збройного конфлікту [7, с. 847]. Аналогічним вбачається і трактування кодифікації та прогресивного розвитку права збройних конфліктів, зокрема, права збройних конфліктів неміжнародного характеру. Проте, в ньому відображається певна своя специфіка та особливості.

У зв'язку з цим, кодифікація та прогресивний розвиток права збройних конфліктів неміжнародного характеру різними вченими розглядається з різних ракурсів, позицій та підходів, оскільки не існує єдиних загально визнаних критеріїв щодо дослідження вказаної проблематики [6, с. 11]. Разом з тим, є ряд переломних історичних моментів, які в тій чи іншій мірі вплинули та впливають на формування, зміст та регулювання відносин у період збройних конфліктів неміжнародного характеру [6, с. 11].

Саме тому, необхідним вважається розглянути найбільш значимі позиції та аргументовані підходи щодо кодифікації та прогресивного розвитку права внутрішніх збройних конфліктів.

Перший підхід є доволі специфічним. Він полягає в тому, що вважається не зовсім доречним виокремлення кодифікації та прогресивного розвитку права збройних конфліктів неміжнародного характеру із загальної кодифікації норм права війни, як такої. Таку

позицію, зокрема, займає С. О. Єгоров, який взагалі не виокремлює кодифікацію та прогресивний розвиток права внутрішніх збройних конфліктів, а фокусує свою увагу на специфіці норм, які регулюють окремі відносини права війни. Зазначає, що процес кодифікації та прогресивного розвитку норм права збройних конфліктів почався в другій половині XIX ст. та пішов за двома досить умовними напрямками: перший напрямок був пов'язаний із правовим захистом жертв війни (Женевське право), другий – із правовим обмеження засобів та методів ведення війни (Гаазьке право) [5, с. 124].

Основною ідеєю наступної позиції є постулат про те, що кодифікація та прогресивний розвиток права збройних конфліктів міжнародного характеру повинні розглядатися виключно через ті міжнародні нормативно-правові акти, які безпосередньо регулюють питання внутрішніх збройних конфліктів. Так, наприклад, Р. Абі-Сааб розглядає питання кодифікації та прогресивного розвитку права збройних конфліктів міжнародного характеру крізь призму прийняття двох основоположних документів, які стали головними вехами розвитку гуманітарного права в області внутрішніх конфліктів: статті 3, загальної для всіх чотирьох Женевських конвенцій 1949 р. та Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів міжнародного характеру (Протоколу II), від 8 червня 1977 року [3, с. 13], аналізуючи, при цьому, еволюцію ідей, формування концепції та кодифікацію норм, пов'язаних із захистом жертв внутрішніх збройних конфліктів, починаючи з XIX ст. і до 1974-1977 рр., коли були прийняті Додаткові протоколи до Женевських конвенцій.

Більш широко до проблематики кодифікації та прогресивного розвитку права внутрішніх конфліктів підходять Альберто Гваделупе Фернандеш де Кастро [4, с. 12-17], Ю. В. Северинчик [10, с. 14-18] та М. В. Остроухов [8, с. 85-91], які умовно виділяють три етапи в процесі кодифікації та прогресивного розвитку норм міжнародного права, які призначені регулюванню відношень, що породжуються ситуацією внутрішньодержавного збройного конфлікту. Початок першого етапу Альберто Гваделупе Фернандеш де Кастро пов'язує з громадянською війною в Іспанії 1936-1939 рр. [4, с. 12], яка, на його думку, стала своєрідним поворотним пунктом в плані міжнародно-правового підходу до ситуації внутрішнього збройного конфлікту. На думку Ю. В. Северинчика, другий етап розпочався в 1949 році, коли за ініціативою Міжнародного комітету Червоного Хреста, міжнародне співтовариство приступило до перегляду обширного масиву міжнародно-правових норм, що застосовувалися в період міжнародних збройних конфліктів і стосувалися, перш за все захисту жертв таких конфліктів (поранених, хворих, військовополонених,

цивільного населення та ін.) [10, с. 16]. М. В. Остроухов пов'язує третій етап з роботою Дипломатичної конференції з підтвердження та розвитку міжнародного гуманітарного права, застосовуваного в період збройних конфліктів, яка проходила в Женеві з 1974 по 1977 рр., підсумком якої стали два Додаткових протоколи до Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року: Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року та Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року [8, с. 91].

Принципово інший підхід щодо дослідження зазначеної проблематики застосовують Марко Сассолі, Антуан А. Був'є, Сьюзен Карр, Ліндсі Кемерон та Томас де Сен-Моріс, які розглядають питання кодифікації та прогресивного розвитку права збройних конфліктів неміжнародного характеру з позиції, значно ширшої ніж дві попередні. Ці вчені досліджують дані питання в контексті еволюції всіх джерел права війни [2]. Фактично, мова йде про місце та роль внутрішніх конфліктів в кодифікації всього міжнародного гуманітарного права як такого. Саме таку ж позицію повністю поділяє і Харві Дж. Ленгхольц [1, с. 13-27].

Таким чином, можливо вважати, що фактично, поступово формуються декілька основних підходів щодо питання кодифікації та прогресивного розвитку права збройних конфліктів неміжнародного характеру. Широкий (універсальний) підхід передбачає вивчення правової регламентації внутрішніх конфліктів крізь призму права війни як такого, починаючи з самого моменту виникнення цивілізації та збройних сутичок. В той час як більш вузький (предметний) підхід зосереджує увагу на тих історичних подіях та нормативно-правових актах, які безпосередньо містять або відсилку до збройних конфліктів неміжнародного характеру, або конкретно регулюють питання, пов'язані із ними.

Література:

1. Bouvier A. A. *International Humanitarian Law and the Law of Armed Conflict* / A. A. Bouvier, H. J. Langholtz. – Williamsburg, USA: Peace Operations Training Institute, 2012. – 120 с. – (Second edition).
2. *How Does Law Protect In War? Cases, Documents and Teaching Materials on Contemporary Practice in International Humanitarian Law* / [M. Sassoli, A. A. Bouvier, S. Carr та ін.]. – Geneva: International Committee of the Red Cross, 2006. – 2472 с. – (Outline of International Humanitarian Law Possible Teaching Outlines). – (Volume I; Second Edition).
3. Аби-Сааб Р. Гуманитарное право и внутренние конфликты. Истоки и эволюция международной регламентации. – М. : Международный Комитет Красного Креста, 2000. – 264 с.

4. Альберто Гваделупе Фернандеш де Кастро Международно-правовая регламентация внутренних вооруженных конфликтов : дис. канд. юр. наук : 12.00.10 / Альберто Гваделупе Фернандеш де Кастро – Москва, 1999. – 166 с.
5. Егоров С. А. Вооруженные конфликты и международное право : дис. докт. юр. наук : 12.00.10 / Егоров Сергей Алексеевич. – Москва, 1999. – 285 с.
6. Калугин В. Ю. Курс международного гуманитарного права / В. Ю. Калугин. – Минск : Тесей, 2006. – 496 с.
7. Международное публичное право : учеб. / Л. П. Ануфриева, К. А. Бекашев, Е. Г. Моисеев, В. В. Устинов [и др.]; отв. ред. К. А. Бекашев. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2009. – 1008 с.
8. Остроухов Н. В. Международно-правовые проблемы разрешения вооруженных конфликтов на постсоветском пространстве : дис. канд. юр. наук : 12.00.10 / Остроухов Николай Викторович. – Москва, 2005. – 238 с.
9. Положення про Комісію міжнародного права [Електронний ресурс] / ООН; Положення, Міжнародний документ від 21.11.1947. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_a01
10. Северинчик Ю. В. Международно-правовые проблемы вооруженных конфликтов немеждународного характера: дис. канд. юр. наук : 12.00.10 / Северинчик Юрий Васильевич. – Москва, 2000. – 196 с.
11. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 2001. Т. 3. – 792 с.

Мельник Маріна Миколаївна,

*аспірант кафедри права Європейського Союзу
та порівняльного правознавства*

Національного університету «Одеська юридична академія»

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Процес будівництва правової держави та формування громадянського суспільства потребує формування стандартів вищої юридичної освіти, належної підготовки кадрів в сфері юриспруденції. Юридична професія торкається всіх сфер діяльності людини в суспільстві, включаючи область трьох гілок влади, органів управління всіх рівнів, керівництво різними установами, організаціями, службу в правоохоронних органах, адвокатську, нотаріальну діяльність, роботу юрисконсульта, наукову та викладацьку діяльність, діяльність в приватних підприємствах та іншу.

Професія юриста покликана на захист та допомогу громадянам відстоювати свої права, сприяти демократичному розвитку сучасного українського суспільства, підняти рівень правової культури населення. Саме тому вдосконалення та розвиток цієї соціально значущої сфери освіти – нагальна необхідність.

Сьогоднішнє становище юридичної освіти не відповідає сучасним потребам суспільства, навчальні заклади, котрі готують висо-

Короткий Тимур Робертович Хендель Наталья Владимировна ЦИВИЛИЗАЦИОННЫЙ ВЫБОР УКРАИНЫ И ЗАДАЧИ СРАВНИТЕЛЬНОГО ПРАВОВЕДЕНИЯ	53
Дворніченко Дарина Юріївна В ПОШУКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	56
Матвеева Лілія Георгіївна СУТІСНІСТЬ ТРАНЗИТИВНОЇ ДЕРЖАВИ	58
Мельничук Ольга Степановна ГОРОД КАК ОСНОВА ЕВРОПЕЙСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ: ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ	62
Островська Богдана Василівна ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ	66
Павловська Наталія Володимирівна ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЙ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	69
Софінська Ірина Дмитрівна ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОНЦЕПЦІЇ ГРОМАДЯНСТВА У ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ВИМІРІ	71
Тимченко Лилиана Алексеевна ЦИВИЛИЗАЦИОННЫЙ ВЫБОР УКРАИНЫ И СИСТЕМА ВЫСШЕГО ЮРИДИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ИДЕАЛ, ДИСКУРС, РЕАЛЬНОСТЬ	75
Янчук Наталья Дмитриевна ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ УГОЛОВНО-ПРАВОВЫХ СИСТЕМ: ОБЩЕТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	79
Форманюк Вікторія Василівна ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	82
Головченко Миколай Феліксович РЕАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	84
Козловская Злата-Ольга Николаевна РОЛЬ ЭЛИТЫ В ГЛОБАЛИЗИРУЮЩЕМСЯ МИРЕ	88
Жебровская Кристина Артаковна РЕЛЯТИВИЗМ ПРАВОВЫХ ЦЕННОСТЕЙ	90
Камінський Ігор Іванович ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ У ПРИЗМІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ М'ЯКОЇ СИЛИ	93
Кузьмін Едуард Едуардович ДО ПИТАННЯ ПРО КОДИФІКАЦІЮ ТА ПРОГРЕСИВНИЙ РОЗВИТОК ПРАВА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ	96
Мельник Маріна Миколаївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ	99

Наукове видання

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції,
присвяченої пам'яті професора
ВИШНЯКОВА
ОЛЕКСАНДРА КОСТЯНТИНОВИЧА

6 листопада 2015 року

Підписано до друку 04.11.2015 р. Формат 60x84/16. Ум.-друк. арк. 15,25.
Зам. № 1511-01. Тираж 100 прим.

Видавець і виготовлювач ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02)
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591
e-mail: maritimebooks@yandex.ru
www.law-books.od.ua